

1 SEPTEMBER 1914.

AFLEVERING 9.

NADruk VERBODEN.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 4.80.

„LEURS OEUVRES LES SUIVENT”.

Waarom heb ik behoefte, iets te zeggen na het overlijden van HEIMANS? Waarom heb ik het gevoel, niet te moeten zwijgen bij het heengaan van dezen landgenoot? Slechts een paar maal ontmoette ik HEIMANS zeer vluchtig op een vergadering; een briefwisseling of maar een kort gesprek over de dingen der natuur heb ik zelfs nooit het voorrecht gehad met hem te voeren. En toch heb ik een gevoel van dankbaarheid jegens hem, toch is het mij, alsof ik HEIMANS wél goed kende, — en waarom dus te zwijgen, als er van den overledene iets goeds te zeggen is, zij het ook, dat het kort en gebrekkig wordt geuit.

Velen uwer gaat het zeker als mij, wanneer soms zoo sterk de bekorende herinnering kan boven komen aan de jaren, dat men uren kon dwalen door de levende natuur met de boeiende begeerte, het verborgene te vinden en met het vaste besef, elk oogenblik voor nieuwe en onbekende dingen te kunnen staan. Meer nog dan aan Gelderland, waar ik woonde, was de sterkste bekoring voor mij aan de duinen verbonden en in den tijd, dat die gevoelens voor de natuur wakker werden, gaf mijn oudste broer mij te Egmond het eerste werkje van

HEIMANS en THJSSE in handen. En nu weet ge al wel, waarom ik — evenals gij allen, die deze boeken hebt genoten — me dankbaar gevoel tegenover de schrijvers en waarom ik dit thans wil uiten om de nagedachtenis van HEIMANS te eeren. Dat eerste werkje „Van Vlinders, Bloemen en Vogels“ is in mijne herinnering één met de geurige Walstroo tegen de warme duinhellingen en de knikkende distels aan de wegen langs den zoom der duinen. Wat de eerste, meest noodzakelijke wegwijzer door de natuur, de zakflora, nog niet had gegeven, dat brachten nu de boeken van HEIMANS en THJSSE. Daarmee kwam de bezieling, daarmee rees het „verlangen naar buiten“ in honderden jonge harten van Holland. Zoo gebeurde het, dat ongeveer 20 jaar geleden zonder geredeneer, maar met gloed en overtuiging een nieuwe gedachte en een frissche wending werd gebracht in het beschouwen van de levende natuur. En „die lente en dat nieuw geluid“ gevoelden wij jongens als een frisschen wind door dorre determineertabellen.

Nog herinner ik me, hoe ik eens in den winter zat te lezen in „Sloot en Plas“ en hoe het ongeduld boven kwam en ik niet kon hebben, dat het nog geen zomer was, omdat zoo sterk het verlangen opwelde, om er op uit te gaan. Pleit dit niet voor de boeiende beschrijvingen, voor de juiste wijze, waarop de schrijvers hun stof in levendige beelden aan hun jonge lezers wisten aan te bieden? Ziedaar dan in het kort, waarom ik — en zeker velen met mij, — me dankbaar gevoel de rol, die HEIMANS — met zijn medewerker — heeft vervuld, bij de ontwikkeling in de jongensjaren, en waarom hij een blijvende figuur is in onze herinnering.

HEIMANS is veel te vroeg nog aan zijn werk onttrokken, en toch is hij gelukkig te prijzen. Wie ziet er tijdens zijn leven zooveel vrucht van zijn geestelijken arbeid? Wie ziet er het uitgestrooide zaad zóó algemeen ontkiemen en wie beleeft het, dat alweer een jongere generatie meewerkt aan de verspreiding van gedachten en gevoelens, die pas 20 jaar geleden door een paar menschen werden uitgesproken. Toch zal HEIMANS maar zeer ten deele hebben kunnen weten, wat de indirecte invloed van zijn levenswerk is. En zeker zou het niet in zijn geest zijn, als we hier gingen overschatten en overdrijven. Maar menigeen, die de biologie als liefhebberij of als vak is gaan beoefenen, zal daarbij bewust of onbewust den invloed hebben ondervonden van den nieuwen geest, die er gebracht is in de wijze, waarop wij in onze jonge jaren de natuur bekeken. En als ik dan bedenk — om waar en zonder overdrijving te blijven — dat HEIMANS' werken toch zeker een van de factoren is geweest, die mij tot de natuurstudie gedrongen hebben, dan heb ik alweer een reden, om hem dankbaar te zijn. En zullen niet vele jonge biologen dat gevoelen?

Als de jaren van de liefhebberij zijn voorbij gegaan, en de tijd van dieper en ernstiger studie reeds lang ons deel is geworden, dan blijft daar toch steeds een figuur als HEIMANS vol zuiverheid en waarheid en als een blijde herinnering staan. En het is me juist een behoefte hier sterk uit te spreken, dat de groote schat, dien HEIMANS' geschriften aan ons volk geven, gelegen is in de zuiverheid,

de waarheid en de blijheid, waarmee hij voor ons de natuur afschildert. Dat wil zeggen, dat de kracht en de groote verdienste van zijn methode is geweest, dat hij onze jonge oogen nooit anders wilde doen kijken dan zuiver en waar, en dat hij tegelijk de jeugdige harten zóó wist te bezielen, dat ze de waarheid van de natuur zelf met blijheid leerden aanschouwen. Dat moet een kunstenaar zijn, die dat kon!

Want waar en zuiver te blijven, als men de natuur populair moet beschrijven, is lang niet ieder gegeven, en er zijn buiten de grenzen van ons land schrijvers van grooten naam, wier werken ook hier gretig gelezen worden, die minder zuiver de natuur aan de jeugd laten zien, wier pen te kort schiet, om de zuivere vormen en ware gebeurtenissen van de natuur fijn en boeiend genoeg te schrijven, maar die de jonge gemoederen pakken en inpalmen door fantastische bespiegelingen, door gewaagde voorspiegelingen en overdreven beschrijvingen. En nu gevoel ik nogmaals, dat wij véél te danken hebben aan het streven van HEIMANS; hoe het een geluk is, dat de nieuwe richting destijds in handen kwam van mannen, die ons niet anders dan zuiver en waar de natuur wilden doen bekijken, en die toch de gave hadden, om ons daarmee te boeien. Dat acht ik dus vooral HEIMANS' kunst en verdienste, dat hij wáár was, zonder nuchter te zijn, dat hij zuiver was en tòch boeide, dat er warmte en blijheid lag in zijn beschrijvingen, zonder dat overdrijving de soberheid verdreef.

Na 15 jaar sloeg ik voor het eerst weer het artikel op in *De Levende Natuur* (November 1899), dat mij blijkbaar al dien tijd is bijgebleven. Daar schreef HEIMANS zelf zijn grafschrift. Dat stukje begint: „'t Is kil en stil in 't sterfhuis der natuur, en donker“... , maar nadenkend komt HEIMANS dan later tot de woorden:

„Wie werkte met liefde blijft leven,
Wie gaf van zijn gaaf, heeft voor áltijd gegeven“.

Haarlem, Aug. 1914.

A. H. BLAAUW.

DE DOORNAPPEL.

WIJ herinneren ons allemaal, hoe op dien brandendheeten Vrijdag-achtermiddag Mr. Hendrik Johannes Bruis zat uit te rusten „voor een vrij breed water en vlak naast een vuilnishoop met vele bloemkoolstruiken, saladebladeren, potscherven, verlepte ruikers en doornappels, die midden in de verrotting bloeiende, hun bedwelmenden geur in de lucht verspreiden“.

Zoo is onze mooie doornappel nu leelijk op zijn plaats gezet, op een manier, dat ieder fatsoenlijk mensch hem voortaan zou schuwen, den compagnon van mesthoopen en vuilnisbelten.